

Erfaringer med momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner

- Rapport 2017 -

FRIVILLIGHET
NORGE

Innhold

Innledning	3
1. Bakgrunn	4
1.1 Om momskompensasjonsordningen	4
1.2 Avgrensing av søkemuligheter for organisasjonene	4
1.3 Søknadsmodeller	4
1.4 Endringer i forskriften	5
1.5 Frivillighetens mål: Refusjon krone for krone	6
1.6 Revidering av forskriften	7
1.7 Representantforslag fra april 2017	8
2. Resultater fra momskompensasjonsundersøkelsen 2017	9
2.1 Hovedfunn	9
2.2 Svarprosent	10
3. Fordeling etter organisasjonskategorier	11
3.1 Bransjefordeling i momskompensasjonsundersøkelsen	11
4. Omfang av søknadsbeløp	12
4.1 Respondentenes søknadsbeløp	12
4.2 Hvor mye mer antar respondentene at de kunne søkt om?	12
4.3 Hva må være annerledes for å kunne søke optimalt beløp?	13
4.4 Avkortning av søknadsbeløpet	14
5. Hvorfor organisasjonene ikke søkte om momskompensasjon i 2017	16
5.1 Hva er årsakene til at organisasjoner ikke deltar i momskompensasjonsordningen?	16
5.2. Hva skal til for at organisasjonen søker momskompensasjon i 2018?	16
6. Underleddenes deltakelse i ordningen	17
6.1 Søker organisasjonene på vegne av alle underledd?	17
6.2 Hvorfor søker ikke organisasjonene på vegne av alle underledd?	17
6.3 Hvorfor rapporterer ikke alle underleddene sine driftskostnader til sentralledet?	18
6.4 Antall potensielle underledd som kunne deltatt i ordningen	19
6.5 Hva må til for å søke på vegne av flere underledd?	19
6.6 Oppsummering underledd	19
7. Opplevelse av prosessen og kontakten med Lotteri- og stiftelsestilsynet	20
7.1 Søknadsprosess	20
7.2 Kontakten med Lotteri- og stiftelsestilsynet	20
7.3 Klare svar	20
7.4 Kontakt i forbindelse med kontroll av forrige års tildeling	21
7.5 Unødvendig byråkratisk administrering	21
8. Forslag til forbedringer av momskompensasjonsordningen	23
9. Kommentarer til undersøkelsen	24
10. Konklusjoner momskompensasjonsordningen 2017	25

Oslo, juni 2018

Frivillighet Norge

Øvre Slottsgate 2B, 0157 Oslo

Telefon: 21 56 76 50

E-post: post@frivillighetnorge.no

Innledning

Momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner er en investering som gir samfunnet vårt skyhøy avkastning. Statistisk sentralbyrås (SSB) satellittregnskap viser at verdiskapingen i frivillig sektor er på over 130 milliarder kr¹. En samlet norsk frivillighet er enig i at momskompensasjonsordningen er et svært viktig tiltak for å styrke frivillig sektor.

Momskompensasjonsordningen har vært den viktigste saken for Frivillighet Norge siden oppstarten i 2005. Gjennomslaget kom i 2009 da daværende kulturminister Trond Giske inviterte Frivillighet Norge og Norges Idrettsforbund til å delta i en arbeidsgruppe med mandat til å utvikle en rammestyrte kompensasjonsordning. Dette var en stor seier for Frivillighet Norge.

Ved innføringen var løftet fra regjeringen at kompensasjonen skulle trappes opp til 1,2 milliarder kroner innen 2014, noe man klarte å oppnå. Ordningen har blitt en så stor suksess at det er på tide å utvide rammen ytterligere. Fra søknadsåret 2015 til 2017 har en stadig lavere andel av momsutgiftene blitt kompensert. Frivillighet Norge vil fortsette arbeidet med å utvide, forbedre og videreutvikle ordningen.

Målsetningen med denne rapporten er å beskrive organisasjonens erfaringer med momskompensasjonsordningen, samt å dokumentere ulike forhold som fremmer eller hemmer momskompensasjonens tilgjengelighet for de frivillige organisasjonene.

I tillegg til undersøkelsen for 2016 og 2017 baserer rapporten seg på en gjennomgang av relevante saksdokumenter knyttet til utviklingen av momskompensasjonsordningen, opplysninger fra Lotteri- og stiftelsestilsynet og tidligere undersøkelser blant Frivillighet Norges medlemmer.

1 Inklusive den frivillige innsatsen. Se www.ssb.no/orgsat/

1. Bakgrunn

1.1 Om momskompensasjonsordningen

Som følge av at det ble innført moms på en rekke nye tjenester i 2001, ble det etablert en tjenestemomskompensasjonsordning for frivillige organisasjoner. Hensikten var å kompensere frivillige lag og foreninger for merutgiftene som følge av reformen. Denne kompensasjonsordningen fungerte frem til 2009.

I 2010 ble ordningen relansert og utvidet slik at den dekket både moms på varer og tjenester for frivillige organisasjoner. Kulturdepartementet fikk ansvaret for ordningen, mens forvaltningsansvaret ble lagt til Lotteri- og stiftelsestilsynet (LT).

Ordningen er nedfelt i *Forskrift om merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner*.² Som en del av Kulturløftet II i 2009 varslet regjeringen en opptrapping av midlene frem mot 2014. Det ble satt av en ramme på 396 millioner kroner til momskompensasjonsordningen i statsbudsjettet for 2010 med et løfte om opptrapping av ordningen til 1,2 milliarder kroner innen 2014.

1.2 Avgrensing av søkemuligheter for organisasjonene

Da ordningen ble lansert i 2010 var intensjonen at ordningen skulle være tilgjengelig for de samme organisasjonene som hadde deltatt i tjenestemomskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner. Denne intensjonen ble uttrykt gjentatte ganger fra statens side i møter med arbeidsgruppen som utarbeidet ordningen.

I praksis ble flere typer organisasjoner, som tidligere var innenfor, utestengt fra den nye ordningen. Organisasjoner som av Lotteri- og stiftelsestilsynet defineres å drive en virksomhet på vegne av det offentlige og studieforbundene er eksempler på dette. Frivillighet Norge har siden 2010 påpekt urimeligheten i dette i høringer og i kontakten med offentlige myndigheter. Det er fremdeles behov for tydeligere kriterier for hvem som kan delta i momskompensasjonsordningen.

1.3 Søknadsmodeller

Ordningen har en dokumentert modell og en forenklet modell. Organisasjonene velger selv om de benytter dokumentert eller forenklet modell. I dokumentert modell søkes kompensasjon basert på dokumenterte momskostnader, mens i forenklet modell oppgis de totale driftskostnader og fradrag for kostnader som faller utenfor ordningen.

Lotteri- og stiftelsestilsynets beregningsnøkkel i forenklet modell tar utgangspunkt i at frivillige organisasjoner betaler merverdiavgift for et beløp tilsvarende 35 prosent av driftsutgiftene etter fradrag. Forholdstallet for en gjennomsnittlig momssats er satt til 20 prosent.

Forenklet søknadsmodell bidrar til at mindre organisasjoner, og organisasjoner med små personalressurser, lettere kan delta i ordningen. Dokumentert modell gir et større samsvar mellom reelle momskostnader og momskompensasjon. De to modellene ivaretar mangfoldet av typer organisasjoner. Det er derfor viktig at man opprettholder begge søknadsmodeller.

² Lovdata: <http://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2013-04-15-386>

1.4 Endringer i forskriften

Forskriften som etablerte momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner ble vedtatt 7. juni 2010. PricewaterhouseCoopers (PwC) gjennomførte på oppdrag fra Kulturdepartementet en evaluering av ordningen i 2012. Som følge av dette gjorde departementet noen mindre endringer i forskriften i 2013. De konkrete endringene i momskompensasjonsordningen var som følger:

1. Minstegrenser for å søke om kompensasjon ble endret fra 300 000 til 200 000 kroner i forenklet modell og fra 21 000 til 14 000 kroner i dokumentert modell.
2. Grensen for når det kreves registrert/statsautorisert eller kommunerevisor for enkeltstående søkere, sentralledd og aksjeselskap i forenklet modell ble økt til 5 millioner kroner i likhet med underledd.
3. Grensen for når det kreves registrert/statsautorisert eller kommunerevisor for enkeltstående søkere, sentral-, regionalledd, lokalledd og aksjeselskap i dokumentert modell ble økt til 3 millioner kroner.
4. Krav til oppbevaring av dokumentasjon ble redusert fra 10 til 3 år i dokumentert modell for sentralledd, regionalledd og enkeltstående og fra 3 år til 1 år for lokalledd.
5. Krav til oppbevaring av dokumentasjon ble redusert fra 10 til 3 år i forenklet modell for sentralledd, regionalledd og enkeltstående.

I forkant av endringen hadde Frivillighet Norge avgitt en rekke innspill i møter med, og i høringsuttalelser til, departementet basert på:

- opplysninger fra Lotteri- og stiftelsestilsynets hjemmesider
- de årlige spørreundersøkelsene som Frivillighet Norge gjør blant medlemsorganisasjonene umiddelbart etter at søknadsfristen for momskompensasjon er gått ut
- organisasjonenes innspill i Frivillighet Norges nettverksgrupper
- rapporten *Kompensasjon av merverdiavgift til frivillige organisasjoner - Undersøkelse av 10 sentralledd og 30 underledd blant Frivillighet Norges medlemmer*
- løpende tilbakemeldinger til sekretariatet i Frivillighet Norge fra medlemsorganisasjonene i møter, skriftlige henvendelser og telefoner
- styrebehandlinger i Frivillighet Norge
- et medlemsmøte om momskompensasjonsordningen i 2013

En del av endringene har bidratt til at det har blitt enklere for mindre organisasjoner å søke om momskompensasjon. Det er likevel fortsatt en del forhold rundt ordningen som Frivillighet Norge mener bør endres:

- » Potten som er avsatt til momskompensasjon er for liten. For å løse dette bør momskompensasjonen bør bli rettighetsbasert, slik at frivillige organisasjoner får kompensert alle sine momsutgifter.
- » Reglene for hvem som kan delta i momskompensasjonsordningen må bli tydeligere og mindre skjønnspregede.
- » Systematiske skjevheter i søknadsgrunnlaget i forenklet modell mellom store og små organisasjoner må rettes opp slik at alle har like muligheter til å få refundert sine momsutgifter til den frivillige virksomheten.

Det er bred enighet om disse tre punktene blant medlemmene, og Frivillighet Norge arbeider videre med forbedring av ordningen.³

1.5 Frivillighetens mål: Refusjon krone for krone

En bærekraftig kompensasjonsordning for frivillige organisasjoner fordrer en beregningsnøkkel som samsvarer mest mulig med de reelle momskostnadene. Frivillighet Norge ga innspill til nødvendige endringer i forskriften til departementet januar 2014.⁴ Innspillene bygget på Frivillighet Norges policy som er forankret i Frivillighet Norges overordnede politiske mål for videreutviklingen av momskompensasjonsordningen.⁵ Hovedmålet har hele tiden vært at de frivillige organisasjonene skulle få refundert sine merverdiavgiftutgifter krone for krone. I tillegg skal:

1. ordningen være reelt tilgjengelig for små og store organisasjoner. Det vil si at den må være enkel å delta i og at alle organisasjoner, uavhengig av om de er sentrallidd, lokallidd eller frittstående, må ha mulighet til å få omtrent samme nivå på kompensasjonen. Momskompensasjonsordningen skal være tilgjengelig for de samme organisasjonene som deltok i tjenestemomskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner, som ble bakt inn i dagens momskompensasjonsordning.
2. Frivillighetsregisteret ferdigstilles med alle de funksjoner som organisasjonene ble forespeilet da registeret ble lansert i 2008, og brukes som verktøy i ordningen. Det vil være det enkleste og mest kostnadseffektive både for staten og organisasjonene.
3. momskompensasjonsordningen være en robust og varig ordning og utvikles i takt med behovet for kompensasjon. Ordningen må innrettes slik at ingen organisasjoner mottar mer momskompensasjon enn de faktiske momsutgifter organisasjonen har.

³ <http://www.frivillighetnorge.no/nofrivillighetspolitikk/momskompensasjon/>

⁴ <http://www.frivillighetnorge.no/filestore/Dokumenter/Frivillighetspolitikk/momskompensasjonendringer.pdf>

⁵ Vedtatt på Frivillighet Norges medlemsmøtet 26. feb 2013

1.6 Revidering av forskriften

Deloitte fikk i 2014 i oppdrag fra Kulturdepartementet å gjennomføre en kartlegging av organisasjonenes merverdiavgiftskostnader. Rapporten ble publisert i mars 2015, og skulle i følge Kulturdepartementet danne grunnlag for en kvalitetssikring av beregningsgrunnlaget i forenklet modell. Departementet varslet nye endringer i forskriften i 2015.⁶ I desember 2015 ble det avholdt møte i referansegruppen for momskompensasjonsordningen, hvor Kulturdepartementet presenterte ytterligere analyser basert på datagrunnlaget Deloitte har hentet inn.

Frivillighet Norge hadde i 2016 en arbeidsgruppe som jobbet med forslag til forbedringer i momskompensasjonsordningen. Arbeidsgruppens forslag ble behandlet på et medlemsmøte i Frivillighet Norge. Etter dette vedtok Frivillighet Norges årsmøte 23. november 2016 en resolusjon⁷ med følgende punkter:

- Det må vedtas en opptrappingsplan med sikte på full, rettighetsbasert momskompensasjon for frivillige organisasjoner i løpet av stortingsperioden 2017–2021.
- Ordningen må gjøres robust og rettferdig gjennom et forenklet, forutsigbart og entydig regelverk, og en mekanisme som hindrer at noen organisasjoner får mer i momskompensasjon enn de har i momsutgifter.
- Det må opprettes en egen momskompensasjonsordning, med en egen ramme, for frivillighetsbygg.

Statsministeren varslet på Frivillighet Norges årsmøte at det vil komme forslag til endringer i momskompensasjonsordningen på høring i løpet av 2017. På et møte i referansegruppen for momskompensasjonsordningen i april 2017 varslet Kulturdepartementet at endringsforslagene vil bli sendt på høring etter sommeren 2017. Frivillighet Norge sendte brev⁸ til Kulturdepartementet med innspill i forkant av denne høringen i mai 2017. Brevet tok utgangspunkt i vedtaket fra medlemsmøtet høsten 2016. I Kulturdepartementets fagproposisjon til statsbudsjettet 2018 fremgår det at man tar sikte på å legge frem forslag til revideringer i løpet av siste kvartal 2017.⁹ Kulturdepartementet sendte forslagene på høring 11. desember 2017. I april 2018 ble det kunngjort at endringene i forskriften vil tre i kraft fra 1. januar 2019, og de vil dermed ikke få noen konsekvenser for søknadsrunden i 2018.

⁶ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rapport-momskompensasjonsordningens-forenklete-modell-for-frivillige-organisasjoner/id2402215/>

⁷ Se http://frivillighetnorge.no/no/frivillighetspolitikk/momskompensasjon/Fjern+momsbyrden+for+frivilligheten%21.b7C_wtDMXb.ips

⁸ Se <http://frivillighetnorge.no/?module=Files&action=File.getFile&cid=1720>

⁹ Se omtale av post 70 i https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-1-s-kud-20172018/id2574640/sec2#KAP4_ch2

1.7 Representantforslag fra april 2017

I april 2017 ble det sendt inn et representantforslag på Stortinget om å endre momskompensasjonsordningen med sikte på rett til full momskompensasjon for frivillige organisasjoner, samt utvide den slik at alle organisasjoner – uavhengig av størrelse – inkluderes i ordningen. Forslaget ble behandlet av familie- og kulturkomitéen i mai, som på møte i Stortinget 20.06 fremla følgende forslag, som ble enstemmig vedtatt:

«Stortinget ber regjeringen styrke momskompensasjonsordningen til frivillige organisasjoner gjennom en opptrappingsplan og utvikling av ordningen som sikrer at midlene kommer organisasjoner som er basert på frivillighet til gode»¹⁰

I statsbudsjettet for 2018 ble det satt av omtrent 1,35 milliarder kroner til momskompensasjonsordningen, hvilket er en økning på cirka 2 % fra 2017. Frivillighet Norge kritiserte da regjeringen for å ikke følge opp vedtaket fra juni samme år.¹¹

I november 2017 inngikk Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig folkeparti en budsjettavtale for 2018 hvor bevilgningen til momskompensasjon var økt med 75 millioner kroner utover regjeringens forslag, noe som gir en totalbevilgning på 1,425 milliarder kroner for 2018.

¹⁰ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Vedtak/Vedtak/Sak/?p=68628>

¹¹ http://www.frivillighetnorge.no/no/frivillighetspolitikk/statsbudsjettet/Frivillighetens+viktigste+sak+blir+igjen+nedprioritert+av+regjeringen.b7C_wtLUYc.ips

2. Resultater fra momskompensasjonsundersøkelsen 2017

For å samle inn erfaringer rundt momskompensasjonsordningen, ble et spørreskjema sendt ut til alle medlemmer i Frivillighet Norge i oktober 2017. Undersøkelsen ble fulgt opp av to purringer med endelig frist 10. november. Frivillighet Norge har gjennomført tilsvarende undersøkelser årlig i perioden 2010–2016. Undersøkelsen dekker faktisk søknadsbeløp, estimert mulig søknadsbeløp, erfaringer med søknadsprosessen og hvordan ordningen fungerer. I år, som ifjor, ble datainnsamlingen til momskompensasjonsundersøkelsen gjennomført samtidig med Frivillighet Norges årlige undersøkelse om skattefradragsordningen for gaver til frivillige organisasjoner.

2.1 Hovedfunn

Frem til 2013 økte rammebevilgningen som ligger til grunn for momskompensasjonsordningen i takt med de signaler regjeringen ga. Dette førte til at søknadsbeløpet fra organisasjonene gikk opp og avkortningen av faktisk kompensert beløp gikk ned.

I 2017 har organisasjonene som har søkt om momskompensasjon fått godkjent tilsammen 1,812 milliarder kroner som søknadssum hos Lotteri- og stiftelsestilsynet. Dette er en økning på 121 millioner kroner fra 2016. Ifølge Lotteri- og stiftelsestilsynets oversikt er det i 2017 1584 søknader, hvorav 1422 søknader ble godkjent.

I 2016 fikk søkerne tildelt 1,291 milliarder kroner i momskompensasjon. Alle søkerne fikk en avkortning på 23,7 prosent på grunnlag av søkt beløp. I 2017 fikk søkerne tildelt 1,319 milliarder kroner i momskompensasjon. Alle søkerne fikk en avkortning på 27,2 prosent av det godkjente beløpet.

Når det gjelder respondentenes erfaringer med kontakten med Lotteri- og stiftelsestilsynet har antallet respondenter som opplever prosessen som oversiktlig og lettfattelig stabilisert seg på under 20 prosent etter flere år med positiv trend. Dette korrelerer med at henvendelsene til Lotteri- og stiftelsestilsynet har blitt noe færre. Av de som kontaktet LT i forbindelse med søknadsprosessen rapporterer omtrent samtlige at de opplevde å få klare svar på spørsmålene.

Årets undersøkelse viser en fortsatt økning i antallet respondenter som mener ordningen er unødvendig byråkratisk, etter å ha sunket til 18 prosent i 2015. De fleste av disse respondentene oppgir samtidig å være fornøyd med søknadsprosessen, noe som kan indikere at dette i stor grad skyldes de organisasjonsinterne eller mer overordnede forskriftsmessige rammene for ordningen. Respondentenes kommentarer andre steder kan tyde på at det også kan forklares med en økende frustrasjon over avkortningen og et uttrykk for et ønske om et rettighetsfestet momsfratak. På Frivillighet Norges nettverksgruppemøte i januar 2018 ble det uttrykt at hyppig skifte av saksbehandlere hos Lotteri- og stiftelsestilsynet kan gjøre at flere opplever ordningen som byråkratisk.

I respondentenes kommentarer (tilleggsinformasjon fra spørsmålene, som ikke gjenspeiles i diagrammene) til momskompensasjonsordningen kretser tilbakemeldingene særlig rundt tre hovedtemaer:

1. At de frivillige organisasjonene ikke påføres unødvendig kompliserte rapporteringsregimer, og at momskompensasjonsordningen fortsatt må være enkel og tilgjengelig.
2. At momskompensasjonen må økes til et nivå hvor den kompenserer momsutgiftene til den frivillige virksomheten fullt ut.
3. At ordningen bør utvides til å gjelde studieforbund og andre type kostnader (servering, investeringer i bygg, m.m.)

Dette er i samsvar med de innspill Frivillighet Norge har gitt departementet.

Det er flere organisasjoner som har sendt søknad til Lotteri- og stiftelsestilsynet enn foregående år. Årsaken er sannsynligvis at ordningen blir mer og mer etablert og organisasjonene mer komfortable med ordningen. Samtidig er det fortsatt et ikke ubetydelig antall organisasjoner som opplever ordningen som utfordrende å delta i.

Effekten av endringene i 2013, da minstegrensen for å søke forenklet modell ble redusert fra 300 000 til 200 000 kroner i driftskostnader og minstegrensen for å søke etter dokumentert modell ble redusert fra 21 000 til 14 000 kroner i momskostnader, kan nok også fortsatt gjøre seg gjeldende.

2.2 Svarprosent

Svarprosenten i 2017 i forhold til antall medlemmer i Frivillighet Norge er på 69,7 prosent (hvorav 6,4 prosent svarte på deler av undersøkelsen). Dette utgjør en økning med omtrent seks prosentpoeng fra 2016, og er høyere enn gjennomsnittet fra tidligere år. Antall respondenter var 217 (hvorav 20 svarte på deler av undersøkelsen), hvorav 180 har søkt kompensasjon. Det har vært viktig at også organisasjoner som ikke har søkt momskompensasjon skulle besvare undersøkelsen, fordi det gir innblikk i årsaker til at organisasjoner ikke deltar i ordningen.

2.3 Søkemodell

Forenklet søkemodell er fortsatt mest brukt. 89 prosent av respondentene som svarte på dette spørsmålet¹² har valgt å bruke forenklet søknadsmodell i 2017, som er en nedgang på 3 prosentpoeng fra 2016. Lotteri- og stiftelsestilsynet oppgir at 22 953 (97,7 prosent) organisasjoner søkte etter forenklet modell, mens 533 (2,3 prosent) søkte med dokumentert modell. Blant Frivillighet Norges medlemmer er det altså en større andel som søkte etter dokumentert modell.

Valg av søknadsmodell har over tid vært svært stabil. Dette kan forklares med at mange velger den modellen som er enklest å håndtere, at den faller mest fordelaktig ut for organisasjonene, og at svært mange organisasjoner ikke har ressurser til å velge dokumentert modell. En annen forklaring er at organisasjoner som søker på vegne av egne underledd er forpliktet til å bruke samme modell for hele organisasjonen.

På Frivillighet Norges nettverksgruppemøte i januar 2018 ble det uttrykt at det for mindre organisasjoner som har lite eller ingen utgifter til ansatte er viktig å fortsatt kunne dokumentere momsutgiftene sine, siden de ikke har mulighet til å få kompensert momsutgiftene fullt ut gjennom forenklet modell.

¹² To av respondentene som begynte å svare på undersøkelsen svarte ikke på dette spørsmålet.

3. Fordeling etter organisasjonskategorier

Organisasjonene som har svart på undersøkelsen er delt inn i kategorier etter virksomhetsfelt. Vi har valgt å bruke de internasjonale ICNPO-kategoriene, som også brukes i Frivillighetsregisteret og Statistisk sentralbyrå (SSB), som utgangspunkt for å kategorisere organisasjonene.

3.1 Bransjefordeling i momskompensasjonsundersøkelsen

Oversikten viser fordelingen på organisasjonskategori for de som har besvart undersøkelsen (se figur 1 under).

FIGUR 1- Bransjefordeling blant respondentene

Bransjer	Antall 2016	Andel 2016	Antall 2017	Andel 2017
Interesseorganisasjoner	50	25,6%	62	28,6%
Tros- og livssynsorganisasjoner	22	11,3%	26	12,0%
Helse	20	10,3%	23	10,6%
Kunst og kultur	24	12,3%	27	12,4%
Interesseorganisasjoner rusfeltet	5	2,6%	8	3,7%
Sosiale tjenester	18	9,2%	17	7,8%
Rekreasjon og sosiale foreninger	18	9,2%	17	7,8%
Internasjonale organisasjoner	22	11,3%	20	9,2%
Natur-, miljø- og dyrevern	5	2,6%	7	3,2%
Utdanning og forskning	5	2,6%	5	2,5%
Idrett	2	1,0%	1	0,5%
Annet	4	2,1%	4	1,8%
Totalt	195	100,0%	217	100,0%

I undersøkelsen telles respondentene kun en gang da det er sentralleddene som rapporterer inn tallene fra medlemsorganisasjonene. I oversikten i figur 1 telles for eksempel Norges Idrettsforbund bare en gang selv om de søker på vegne av mer enn 6000 underledd.

De største endringene i fordelingen av andel respondenter innen de ulike aktivitetskategoriene finner vi i den økte deltakelsen blant interesseorganisasjoner og (opp 3 prosentpoeng). Mest nedgang ser vi i andel internasjonale organisasjoner (ned 2,1 prosentpoeng). At antall idrettsorganisasjoner har gått ned fra 2 til 1, skyldes at Skiforeningen søker gjennom Norges Idrettsforbund, og derfor ikke er tatt med som respondent i årets undersøkelse. Bransjefordelingen viser likevel at det er en stor bredde i deltakelse i ordningen, hvilket viser at momskompensasjonsordningen er viktig for hele frivillig sektor.

4. Omfang av søknadsbeløp

4.1 Respondentenes søknadsbeløp

De 83 prosent av respondentene som i 2017 har søkt om momskompensasjon har søkt om totalt 1,261 milliarder kroner. Tilsvarende for 2016 var 1,258 milliarder kroner. Dette tilsvarer en økning på 0,2 prosent.

Beløpet respondentene i Frivillighet Norges undersøkelse oppgir for 2017 dekker cirka 70 prosent av det søknadsbeløpet LT har godkjent.¹³ LT oppgir det totale godkjente søknadsbeløpet til 1,812 milliarder kroner. Tilsvarende godkjent søknadsbeløp i 2016 var 1,691 milliarder kroner. Økningen på 121 millioner kroner tilsvarer 7,1 prosent av søknadsbeløpet i 2016.

At økningen er mindre blant respondentene enn det som fremgår av tallene fra Lotteri- og stiftelsestilsynet kan skyldes at momskompensasjonsordningen er mer forankret blant Frivillighet Norges medlemmer enn blant andre organisasjoner. Samtidig må man merke seg at noen enkeltorganisasjoner står for en stor andel av søknadssummen til momskompensasjonsordningen, som gjør at variasjoner i respondenter kan slå sterkt ut fra år til år.

I 2017 er det kommet inn 1584 søknader til LT. Dette er 136 flere enn i 2016.

Trenden er at stadig flere oppdager og benytter ordningen. Man kan anta at økningen kan knyttes til at det både er flere søkere og at søknadene over tid har blitt stadig mer komplette.

4.2 Hvor mye mer antar respondentene at de kunne søkt om?

25 prosent av respondentene rapporterer at de kunne søkt kompensert 927 millioner kroner, dersom forholdene hadde vært optimale. Totalt søkte disse respondentene om momskompensasjon for 838 millioner kroner, men respondentene kunne søkt om 89 millioner kroner mer om forholdene lå til rette for det. Det tilsvarer 9 prosent mer enn faktisk søkebeløp. I fjorårets undersøkelse oppga respondentene at de kunne søkt kompensert 156 millioner kroner mer, tilsvarende 18 prosent mer enn faktisk søkebeløp.

Samtidig er det verdt å merke seg at andelen respondenter som mener de kunne søkt om større momskompensasjon er relativt stabil (24,8 prosent i 2015 og 28,4 prosent i 2016), noe som kan indikere at mange respondenter opplever at ulike aspekter ved ordningen gjør det vanskelig å få kompensert beløpene de mener de har krav på.

FIGUR 2 - Tror du at organisasjonen egentlig kunne søkt om et større beløp i momskompensasjon i 2017?

	Respondenter	Prosent
Ja	42	24,6%
Nei	68	39,8%
Vet ikke	61	35,7%
I alt	171	100,0%

¹³ LT operer med 3 tallstørrelser i saksbehandlingen av søknadene:

1. Søknadsbeløp (1,864 mrd. kr) som er det beløpet de som faller inn under ordningen har søkt om.
2. Godkjent søknadsbeløp (1,812 mrd. kr) som er beløpet etter at LT har kontrollert og justert beløpet det er søkt om.
3. Rammel/Tildelt beløp etter avkorting (1,319 mrd. kr).

Denne undersøkelsen tar utgangspunkt i godkjent søknadsbeløp da dette beløpet gir det beste estimatet på behovsutviklingen i ordningen.

4.3 Hva må være annerledes for å kunne søke optimalt beløp?

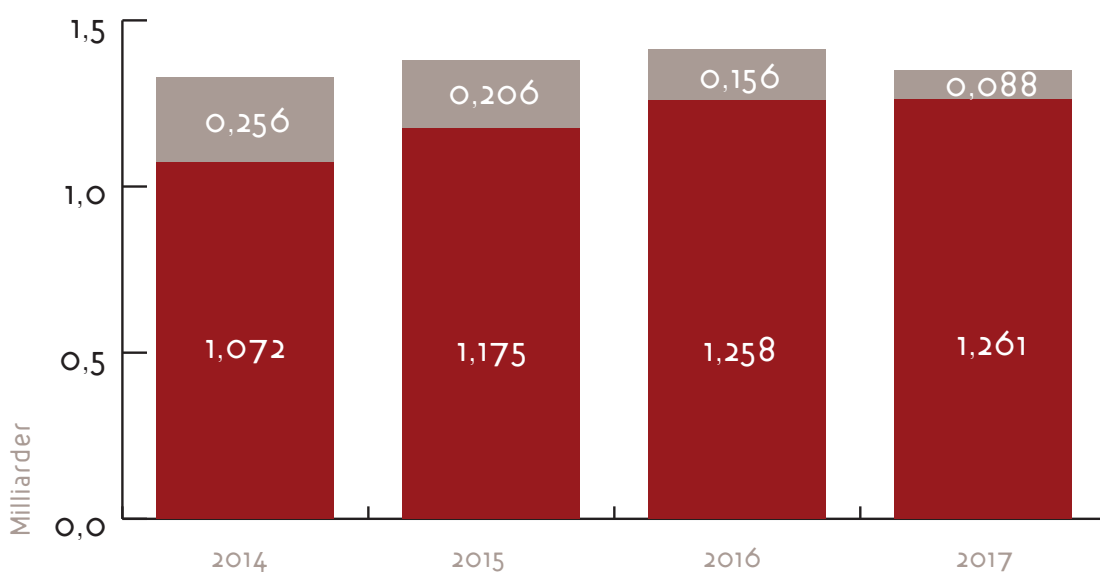
Respondentene ble også spurt om hva som må være annerledes dersom organisasjonene skulle kunne søkt om det de oppfatter som det reelle beløpet (se figur 3 under).

FIGUR 3 - Hva måtte vært annerledes dersom organisasjonen skulle kunne søkt om dette beløpet?

	Respondenter	Prosent
Ordningen må gjøres enklere for at flere av våre underledd skal sende inn regnskapstall	16	38,1%
Vi må styrke organisasjonen sentralt slik at vi kan informere underleddene om momskompensasjonsordningen på en bedre måte	20	47,6%
Utregningsnøkkelen i forenklet modell måtte ha blitt justert slik at underleddene fikk mer igjen for å søke	15	35,7%
Ordningen måtte vært fullfinansiert slik at momskompensasjonen ikke ble avkortet.	23	54,8%
Vet ikke	4	9,5%
Annet, spesifiser her	7	16,7%
I alt	42	100,0%

Blant de syv respondentene som svarte «Annet» på dette spørsmålet, går det igjen at man sliter med å få underleddene til å levere inn regnskapstall i tide. Én respondent mener at arbeidet med søknadene sentralt burde være bedre honorert, og én påpeker at utgifter til servering også bør være inkludert i ordningen.

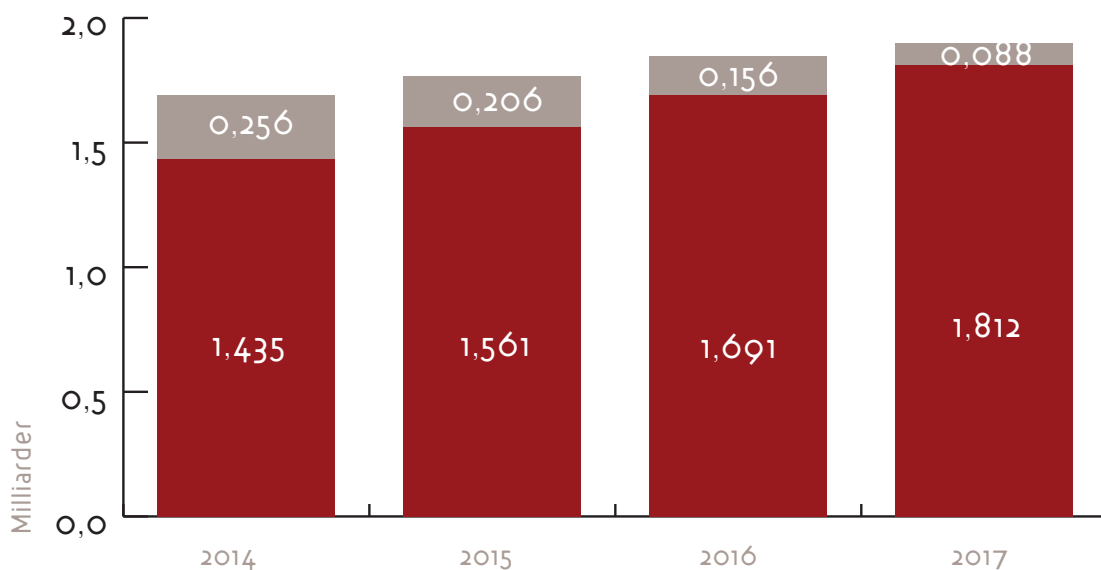
FIGUR 4 - Faktisk og potensielt søknadsbeløp med tallene fra respondentene i Frivillighet Norges undersøkelse.

Tallene i figuren over baserer seg i sin helhet på data fra medlemsundersøkelsen. Rød søyle viser hvor stort beløp respondentene svarer de har søkt om i undersøkelsen. Grå søyle representerer differansen mellom det beløpet de søkte refundert og det de selv mener at de kunne søkt om under optimale forhold.

Dersom man legger til grunn søknadsbeløpet fra frivilligheten ut i fra LT tall på *godkjent søknadsbeløp* (1,812 milliarder kroner) kunne det søknadsbeløpet fra en samlet frivillig sektor stipuleres til minst 1,9 milliarder kroner (se figur 5 under).

FIGUR 5 - Faktisk og potensielle søknadsbeløp med grunnlagstall fra Lotteri- og stiftelsestilsynet

Rød søyle viser hva LT oppgir at hele frivilligheten har søkt om som *godkjent søknadsbeløp* (beløpet etter at LT har kontrollert og justert beløpet det er søkt om). Grå søyle for perioden 2014–2017 viser det ekstrabeløpet respondentene i Frivillighet Norges undersøkelse oppgir at de kunne ha søkt om, under optimale forhold.

Beløpet respondentene mener de kunne søkt om er noe lavere i 2017 enn tidligere, og vi kan se en jevn nedgang siden 2014. En mulig årsak til dette kan være at organisasjonene har blitt flinkere til å inkludere flere underledd i søknadene sine, noe som gjør at søknadsbeløpet øker, samtidig som potensialet for å kunne søke mer blir mindre. Samtidig må vi ta hensyn til det relativt lave antallet respondenter, noe som betyr at endringer i sammensetning av enkeltrespondenter kan få relativt store utslag mellom årene.

Resultatene indikerer at det fortsatt er et potensial for at det totale søknadsbeløpet kan øke som følge av at søknadene blir mer fullstendige.

4.4 Avkortning av søknadsbeløpet

I 2017 ble søknadsbeløpet avkortet med 27,2 prosent av det godkjente beløpet. Det betyr at trenden med økende avkortning fortsetter. I 2016 var avkortningen på 23,7 prosent, en betydelig økning fra 2014 da søknadsbeløpet ble avkortet med cirka 17 prosent. Frem til 2014 økte størrelsen på momskompensasjonsbeløpet i statsbudsjettet betydelig fra år til år. Dette bidro til at avkortningen ble vesentlig mindre i samme periode. Det er ikke signalisert at beløpet skal økes tilsvarende kommende år.

I endelig statsbudsjett for 2018 er rammen på den generelle momskompensasjonen satt til 1,425 milliarder kroner, en nominell økning på 105 millioner kroner fra 2017. Det tilsvarer en nominell økning på omlag 8 prosent. Det godkjente søknadsbeløpet har økt med 5–10 prosent årlig siden momskompensasjonsordningen ble innført. Mellom 2016 og 2017 økte det godkjente søknadsbeløpet med 7,1 prosent.

Frivillighet Norge legger til grunn en økning i godkjent søknadsgrunnlag på 7 prosent og estimerer at avkortningen i 2018 kommer på 26,5 prosent, det vil si at organisasjonene kan forvente å få om lag 73,5 prosent av sine momsutgifter kompensert. Selv om estimatet viser at trenden med økende avkortning nå vil snu er det viktig å understreke at det vil kreve betydelig økning i bevilgningene å sikre full momskompensasjon.

Estimat basert på en økning i søknadsmengden fra 2017 til 2018 på 7 %.

Dette estimatet er basert på at ordningen forblir uendret i 2018. Kulturdepartementet har sendt ut et forslag til endring av momskompensasjonsordningen, og har varslet at endringene vil tre i kraft fra 1. januar 2019. Endringer i proSENTSatsen, en harmonisering av minstegrensen for når organisasjonene må gjøre fradrag, og at noen organisasjoner kan falle ut av ordningen kan samlet sett bety at avkortningen kan øke med 0,5 til 1 prosentpoeng. Dette må organisasjonene ta høyde for som en mulighet når de budsjetterer med momskompensasjon for 2019.

5. Hvorfor organisasjonene ikke søkte om momskompensasjon i 2017

5.1 Hva er årsakene til at organisasjoner ikke deltar i momskompensasjonsordningen?

Oversikten viser den prosentvise fordelingen mellom de ulike begrunnelsene respondentene oppgir for ikke å delta i momskompensasjonsordningen (se figur 6 under).

FIGUR 6 –Hvorfor søkte ikke organisasjonen om momskompensasjon i 2017?

	Respondenter	Prosent
Manglende kapasitet	8	21,6%
Vi kjenner ikke til ordningen	5	13,5%
Vi rakk ikke å søke	7	18,9%
For stor arbeidsmengde/kostnader knyttet til søkeprosessen i forhold til forventet kompensasjonsbeløp (slik at vinninga går opp i spinninga)	4	10,8%
Organisasjonen faller utenfor momskompensasjonsordningen	14	37,8%
Vet ikke	1	2,7%
Annet, spesifiser	3	8,1%
I alt	37	100,0%

Én av respondentene som har krysset av på «Annet» svarte at de ikke hadde søkt fordi de ikke er momspliktige, noe som viser at noen organisasjoner fortsatt trenger å bli bedre informert om hva ordningen innebærer¹⁴.

5.2. Hva skal til for at organisasjonen søker momskompensasjon i 2018?

Av de 22 respondentene som har svart på spørsmålet kan man dele de relevante svarene inn i fem hovedkategorier:

- Mer veiledning og hjelp (kunnskap, kjennskap, informasjon) (6 respondenter)
- Endring i regelverket/at man omfattes av ordningen (for eksempel studieforbund) (3 respondenter)
- Mer kapasitet i foreningen (4 respondenter)
- Bedre informasjon om tidsfrister, og gjerne en påminnelse fra Lotteritilsynet eller andre (3 respondenter)
- At det svarer seg tids- og kostnadmessig (4 respondenter)

Frivillighet Norge mener at momskompensasjonsordningen skal være åpen for de organisasjonene som kunne delta i den tidligere tjenestemomskompensasjonsordningen. Det betyr at studieforbund som er basert på frivillig innsats bør kunne delta i ordningen.

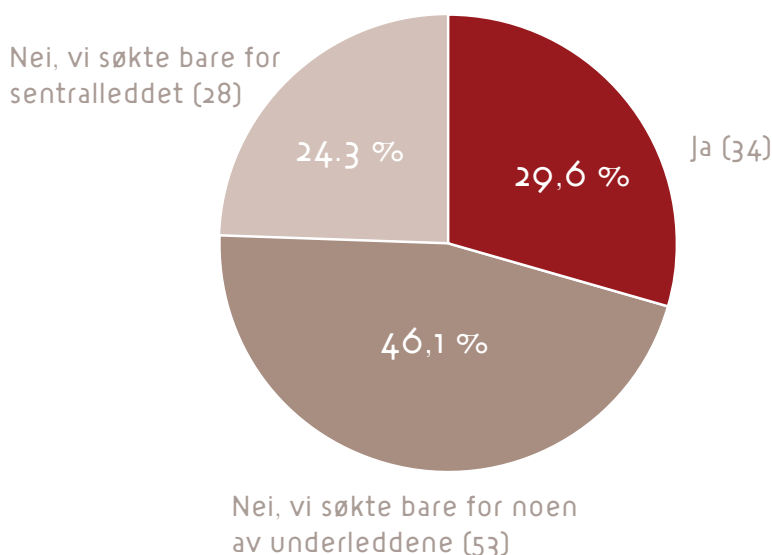
¹⁴ Momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner er knyttet til momsutgifter som ikke er en del av momspliktig virksomhet.

6. Underleddenes deltakelse i ordningen

6.1 Søker organisasjonene på vegne av alle underledd?

I undersøkelsen for 2017 oppgir 67 prosent (115 organisasjoner) av de 171 respondentene som har søkt momskompensasjon (9 organisasjoner svarte ikke på dette spørsmålet), at de har underledd. Respondentene ble spurt om i hvilken grad organisasjonen søker momskompensasjon på vegne av underleddene (se figur 7 under).

FIGUR 7 - Søkte organisasjonen om momskompensasjon på vegne av alle underledd

Blant de 115 respondentene som har svart på dette spørsmålet i 2017 opplyser 24,3 prosent at de ikke har søkt momskompensasjon for noen av sine underledd, kun sentralleddet. Dette er noe høyere enn i 2016 (19,4 prosent) og tidligere år. Størst er nedgangen i andelen organisasjoner som søker for noen av underleddene (ned fra 49,1 prosent i 2016 til 46,1 prosent), men vi ser også en nedgang i andelen organisasjoner som søker på vegne av alle underleddene (ned fra 31,5 prosent i 2016 til 29,6 prosent). Det er verdt å merke at antallet respondenter som har svart at de søkte på vegne av alle underleddene er det samme i 2016 og 2017. Dette avviker fra resultatene fra fjorårets undersøkelse, der flere organisasjoner søkte på vegne av noen av underleddene enn året før (selv om en mindre andel søkte for alle). Dette kan tyde på at det fortsatt er behov for å gjøre det enklere for organisasjoner å søke på vegne av underledd.

6.2 Hvorfor søker ikke organisasjonene på vegne av alle underledd?

Respondentene ble også spurt om årsaken til at organisasjonene ikke søkte om momskompensasjon på vegne av alle underledd (se figur 8 under).

På spørsmål om hvorfor organisasjonene ikke har søkt på vegne av alle underledd, svarer størsteparten av respondentene at det skyldes at underleddene ikke rapporterer driftskostnader til sentraladministrasjonen. Av de 53 respondentene som oppgir at de ikke har søkt momskompensasjon på vegne av alle sine underledd, gis følgende begrunnelser:

FIGUR 8 - Hvorfor søkte ikke organisasjonen om momskompensasjon på vegne av alle underledd?

	Respondenter	Prosent
Underledd rapporterer ikke driftskostnader til sentraladministrasjonen	41	77,4%
Manglende kapasitet i sentralledd til å innhente driftskostnader og rapportere for underledd	10	18,9%
Ikke nok tid til søknadsprosessen	3	5,7%
Annet, spesifiser her	20	37,7%
I alt	53	100,0%

Hovedsvarvariablene under «Annet» er at driften er begrenset og omsetningen for lav til at underleddene ser poenget med å søke, at underleddene søker momskompensasjon gjennom en annen organisasjon og at man sliter med å få inn regnskapet fra en del underledd i tide, på tross av oppfølging fra sentralleddet. Én respondent rapporterer at det skyldes at den dokumenterte modellen gir det beste grunnlaget, men er mer detaljert enn nødvendig.

Sammenlignet med perioden 2014–2016 ser vi at andelen som viser til at underleddene ikke rapporterer driftskostnader til sentraladministrasjonen har sunket fra 81,1 prosent i 2016 til 77,4 prosent. Dette er på nivå med 2015, da 77,1 oppga at underleddene ikke rapporterte driftskostnader til sentraladministrasjonen. På den andre siden har andelen som svarer at det skyldes manglende kapasitet i sentralleddet økt fra 13 prosent i 2016 til 18,9 prosent. Dette bryter med det som har vært tendensen de seneste tre årene, der andelen har sunket fra cirka 28 prosent i 2014 til cirka 19 prosent i 2015 og 13 prosent i 2016.

6.3 Hvorfor rapporterer ikke alle underleddene sine driftskostnader til sentralleddet?

Underleddene deltar ikke i undersøkelsen. Respondentene ble derfor spurt om hva de tror er årsaken til at ikke alle underleddene rapporterer driftskostnader til sentralleddet (se figur 9 under).

FIGUR 9 - Hva tror du er årsaken til at ikke alle underleddene rapporterer driftskostnader til sentralleddet?

	Respondenter	Prosent
Manglende kapasitet i underledd til å rapportere driftskostnader	27	64,3%
Noen underledd har ubetydelig/ingen økonomi	33	78,6%
Det er for komplisert for underleddene å rapportere driftskostnader til sentralleddet	10	23,8%
Underleddene har ikke fått god nok informasjon om momskompensasjonsordningen	5	11,9%
Vet ikke	5	11,9%
Annet, spesifiser her	5	11,9%
I alt	42	100,0%

Blant respondentene som svarte «Annet», svarte to at det skyldtes manglende forståelse for betydningen av ordningen blant noen av underleddene.

6.4 Antall potensielle underledd som kunne deltatt i ordningen

Av de 115 respondentene som har svart at de har underledd er det 81 som svarer at de bare har søkt på vegne av noen underledd eller kun for sentralleddet. For å kartlegge hvor mange av underleddene som kunne deltatt i momskompensasjonsordningen ble disse respondentene spurt om hvor mange underledd de antok de kunne søkt på vegne av, dersom søknadsprosessen hadde vært optimal.

Det er søkt om momskompensasjon på vegne av 14 754 underledd i undersøkelsen. Til sammenligning oppgir LT at det ble søkt på vegne av 22 069 underledd. Respondentene oppgir at de kunne søkt om momskompensasjon på vegne av 18 972 underledd ved optimale forhold.

6.5 Hva må til for å søke på vegne av flere underledd?

På spørsmål om hvilke endringer som må gjøres i momskompensasjonsordningen for å kunne søke om kompensasjon på vegne av flere underledd svarte respondentene følgende i et åpent kommentarfelt i undersøkelsen:

- Større kompensasjonsbeløp for små foreninger i forenklet modell, slik at det vits/verdt det å søke (11)
- Bedre og mer effektivt søknadssystem, f.eks. papirløs kommunikasjon mellom sentral- og underledd (5)
- Forenkling av rapporteringen, og enklere krav til dokumentasjon (5)
- Bevisstgjøring, opplæring og informasjon, f.eks. mer markedsføring av ordningen (3)
- Fjerning av revisjonskravet (2)
- Ingen endringer i ordningen, men forbedring av interne rutiner (10)

6.6 Oppsummering underledd

Ser man svarene i punkt 6.4 og 6.5 i sammenheng er det særlig to forhold som utpeker seg som interessante.

For det første er det svært mange organisasjoner som mener de kunne søkt på vegne av 1–10 ganger flere underledd enn det de gjør i dag. Det betyr at langt flere lokale lag og foreninger kunne ha nytt godt av ordningen dersom forholdene hadde ligget til rette for det. For det andre peker sentralleddene både på forhold knyttet til interne utfordringer for en bedre tilrettelegging og behov for konkrete endringer i søkekriteriene, samt avkortningen av søknadsbeløpet, som årsaker til at ikke flere underledd søker. Flere respondenter peker at forenklet modell slår uheldig ut for små lokallag, som gjør at det ikke svarer seg å søke, mens en dokumentert modell blir for krevende for lokallagene å administrere.

Frivillighet Norge mener at full momskompensasjon vil gi best forutsetning for økt deltakelse. Svarene under punkt 6.5 kan betraktes som innspill til forhold som vil bidra til å optimalisere momskompensasjonsordningen slik at flere underledd inkluderes i ordningen. Særlig bør man se på tiltak som kan rette opp i skjevhetene i søknadsgrunnlaget i forenklet modell, slik at det svarer seg for flere underledd å delta i ordningen.

7. Opplevelse av prosessen og kontakten med Lotteri- og stiftelsestilsynet

7.1 Søknadsprosess

Blant de 171 respondentene som har svart oppleves søkeprosessen som oversiktlig og lettfattelig av de fleste (blå søyle i figur 10 under). 85 prosent sier de opplevde prosessen som oversiktlig og lettfattelig. Tilsvarende var tallene 88 prosent i 2016, 88 prosent i 2015, 86 prosent i 2014, 80 prosent i 2013, 77 prosent i 2012, 78 prosent i 2011 og 64 prosent i 2010.

Tallet stagnerer i år på 85 prosent etter å ha fulgt en positiv trend helt siden 2012. Nå rapporterer et stort flertall av organisasjonene som bruker ordningen at de er fornøyde med søkeprosessen. Det er likevel verdt å påpeke at noen få respondenter, nærmere bestemt 7,6 prosent, fortsatt opplever søknadsprosessen som utfordrende, det er en marginal økning fra 5,8 prosent i 2016. 7 prosent av respondentene svarer at de ikke vet.

7.2 Kontakten med Lotteri- og stiftelsestilsynet

Undersøkelsen viser at trenden med et synkende antall henvendelser til LT har stabilisert seg under 20 prosent. I 2017 oppga 18 prosent av respondentene at de har vært kontakt med LT i forbindelse med utformingen av søknaden om momskompensasjon (rød søyle i figur 10 under). Tilsvarende i tidligere undersøkelser var tallene 16 prosent i 2016, 26 prosent i 2015, 30 prosent i 2014, 35 prosent i 2013, 41 prosent i 2012, 47 prosent i 2011 og 75 prosent i 2010.

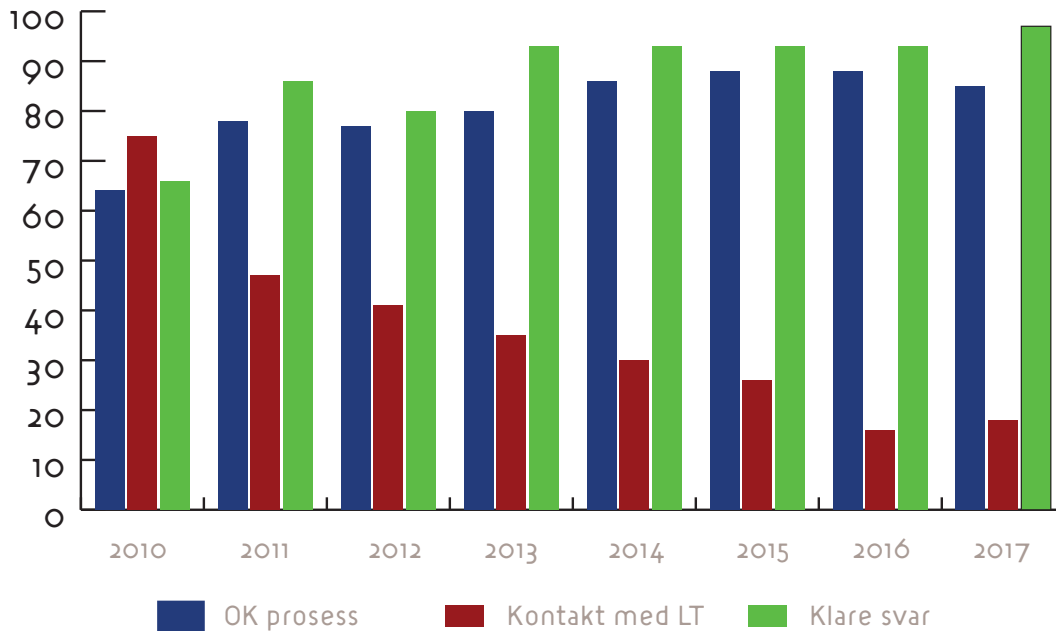
Tallene viser en klart positiv trend der stadig færre ser ut til å ha behov for å ta kontakt med LT, og andel av respondentene som har behov for å henvende seg dit i forbindelse med søknad om momskompensasjon begynner å nærme seg et akseptabelt nivå, selv om mange fortsatt behøver hjelp og/eller avklaringer i søknadsprosessen. Økningen fra i fjor er liten, og kan skyldes variasjon i utvalget av respondenter.

7.3 Klare svar

Undersøkelsen viser at den tidlige veksten i den prosentvise andelen som mener LTs svar er klare (grønn søyle) fortsetter. I 2017 oppga nærmere 97 prosent av respondentene som har kontaktet LT at de fikk klare svar på konkrete spørsmål underveis i søknadsprosessen. Ingen av respondentene svarte nei på spørsmålet. Dette er en klar forbedring fra 2016, der 88 prosent av respondente svarte at de fikk klare svar på konkrete spørsmål, og også bedre enn årene før (2015, 2014 og 2013), hvor andelen lå på 93 prosent. Samtidig bør det påpekes at noe variasjon kan forventes som følge av det relativt lave antallet respondenter som har svart på spørsmålet (30 i 2017). Tilsvarende i tidligere undersøkelser var tallene 80 prosent i 2012, 86 prosent i 2011 og 66 prosent i 2010.

Ser vi på grafen i perioden 2013–2017 forsterkes inntrykket av et stabilt høyt nivå. Årsaken kan være at rutinene knyttet til undersøkelsen har blitt bedre innarbeidet hos Frivillighet Norges medlemmer. I tillegg kan det tyde på at LT har styrket sin veilederrolle i søknadsprosessen knyttet til momskompensasjonsordningen.

Figur 10

7.4 Kontakt i forbindelse med kontroll av forrige års tildeling

41 organisasjoner oppga at de har blitt kontaktet av LT for kontroll av forrige års tildeling av momskompensasjon. Dette er noe lavere enn fjoråret da 47 organisasjoner ble kontaktet av LT for kontroll. Organisasjonene ble også spurt om hvordan de opplevde kontakten med LT i forbindelse med kontrollen. Nesten samtlige organisasjoner hadde kommentarer, og en overveldende majoritet av kommentarene er positive. Disse peker på en ryddig prosess og god dialog. En respondent mente dialogen med LT var grei, men påpekte at de ikke var enige i «avgjørelsen om veivedlikehold i søknadene». En respondent mottok noen kommentarer etter kontrollen som de ba om forklaring på, uten å motta noe svar.

7.5 Unødvendig byråkratisk administrering

Frivillighet Norge valgte også i år å inkludere spørsmålet: «Opplevs administreringen av momskompensasjonsordningen som unødvendig byråkratisk av din organisasjon?». Av de 184 respondentene som besvarte spørsmålet mener hele 28 prosent at ordningen er unødvendig byråkratisk, som er en liten økning fra i fjor. I 2015 var tallet på 18 prosent. 72 prosent svarte nei. I 2016 var dette tallet på 73 prosent.

Figur 11 Opplevs administreringen av momskompensasjonsordningen som unødvendig byråkratisk for din organisasjon?

	Respondenter	Prosent
Ja	48	27,6%
Nei	126	72,4%
I alt	174	100,0%

Denne tilbakemeldingen viser en negativ utvikling og peker i retning av at arbeidet med avbyråkratisering og tidsbesparelser kan forbedres ytterligere. Det er verdt å merke seg at bare 29 prosent av de som svarte ja på dette spørsmålet svarte at de ikke opplever søknadsprosessen som lettfattelig og oversiktlig, mens 60 prosent var fornøyd med prosessen. Selv om dette viser at det er rom for forbedring i hvordan Lotteri- og stiftelsestilsynets utfører arbeidet, er tilbakemeldingen i større grad et uttrykk for alle aspekter ved ordningen, også de organisasjonsinterne eller mer overordnede forskriftsfestede rammene for ordningen.

8. Forslag til forbedringer av momskompensasjonsordningen

Respondentene ble spurt om de hadde forslag til hvordan momskompensasjonsordningen kunne forbedres. 34 respondenter har svart på dette spørsmålet. Svarene kan deles inn to hovedgrupper:

1. Fjerne krav til revisorrapport og generelt enklere dokumentasjonskrav. I stedet for revisorrapport kunne organisasjoner bli tatt ut i tilfeldig kontroll.
2. Bytte ut tilskuddordningen med et fullstendig momsfritak der man får tilbakebetalt alle momsutgifter, slik at det holder å føre vanlig momsregnskap.

Én respondent påpeker også at man kan med fordel ta bort alle detaljerte henvisninger til kostnader som ikke hører hjemme i søknadene. En annen etterlyser lengre frister.

9. Kommentarer til undersøkelsen

Medlemmene ble spurt om de har ytterligere kommentarer til momskompensasjonsordningen. 91 respondenter har svart på dette og vi har inkludert de svarene vi mener offentligheten kan ha høyest læringsutbytte av i et eget vedlegg. Svarene kan deles inn i seks forskjellige kategorier:

1. Kommentarer med ønske om mindre avkortning, alternativt fullfinansiering, blant annet for mer forutsigbarhet.
2. Negative kommentarer til økningen i avkortningen.
3. Kommentarer vedrørende å bli en del av den ordinære mva.-ordningen slik at man får refundert krone for krone.
4. Kommentarer om at studieforbund bør innlemmes i ordningen.
5. Kommentarer om at man opplever ordningen som unødvendig tungvint og byråkratisk.
6. Kommentarer som slår fast at det er en viktig og god ordning.

Samlet gjenspeiler kommentarene langt på vei den type innspill Frivillighet Norge mottar på nettverksgruppemøter med sine medlemmer i saker som gjelder økonomiske rammevilkår for frivillig sektor. Dette indikerer at innspillene er representative for et bredt lag av Frivillighet Norges medlemmer.

10. Konklusjoner moms-kompensasjonsordningen 2017

Momskompensasjonsordningen blir stadig viktigere for Frivillighet Norges medlemmer. Ordningen må reflektere at den skal refundere momsutgifter og ikke være en generell tilskuddsordning.

Det er behov for endringer som sikrer at alle momsutgifter relatert til frivillig virksomhet refunderes. Ordningen må innrettes slik at ingen organisasjoner mottar mer momskompensasjon enn de har i faktiske momsutgifter.

Rammen for ordningen er ikke tilstrekkelig til å dekke alle momsutgiftene knyttet til den frivillige virksomheten i organisasjonene. Dersom søknadsbeløpet fortsetter å stige i samme takt som i perioden 2010–2017, kan organisasjonene regne med en liten nedgang i avkortningen på momskompensasjonen i 2018 sammenlignet med avkortningen for søknadsåret 2017. Resultatene indikerer at det fortsatt er et potensial for at det totale søknadsbeløpet kan øke som følge av at søknadene blir mer fullstendige. I tillegg er det rimelig å anta at antall søknader vil fortsette å stige, slik trenden har vært de siste årene.

Frivillighet Norge mener at momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner må gjøres om til en behovsstyrt og rettighetsbasert ordning, som sikrer at organisasjonene får refundert all moms på innkjøp av varer og tjenester til den frivillige virksomheten. Frivillighet Norge mener også at momskompensasjonsordningen må videreutvikles slik at alle organisasjoner som bruker den forenklede søkemodellen har samme utsikter til å få full momskompensasjon. Rammen for momskompensasjon må økes betydelig i statsbudsjettet for at målet om full kompensasjon skal oppnås.

Fra 2016 til 2017 økte godkjent totalt søknadsbeløp med litt over 7 prosent, fra 1,69 milliarder til 1,81 milliarder kroner. Dersom godkjent total søknadsbeløp øker med 7 prosent i 2018, blir totalt godkjent krav om momskompensasjon i 2018 om lag 1,94 milliarder kroner. I det endelige statsbudsjettet for 2018 ble momskompensasjonsordningen økt med 105 millioner kroner, slik at avkortningen ligger an til å bli ca. 26,5 %, det vil si litt lavere enn for søknadsåret 2017.

Momskompensasjonsordningen har etablert seg blant Frivillighet Norges medlemmer, men det er fremdeles en for lav andel av frivillige organisasjoner som deltar. Selv om resultatene fra årets undersøkelse viser en fortsatt nedgang i beløpet respondentene estimerer å kunne ha søkt under optimale forhold, ser vi også at respondentene rapporterer at de kunne søkt på vegne av langt flere underledd enn de faktisk gjorde. Det er behov for at kriteriene for hvem som kan delta i ordningen må tydeliggjøres og at det blir enklere for underleddene å delta. Reglene for deltakelse i ordningen må bli tydeligere og mindre skjønnspregede.

Vedlegg A – Et utvalg av respondentenes kommentarer til momskompensasjonsordningen

- Frivilligheten bør få full momskompensasjon uten avkortninger.
- Ville gjerne hatt uten avkortning. Vi burde få alt, uten avkortning. Det oppleves som urettferdig at vi stadig får fallende kompensasjonsprosent.
- Avkortningen er litt demotiverende.
- Trist at momskompensasjonen blir lavere for frivillige organisasjoner i 2018, jfr statsbudsjettet.
- Ordningen er fin å ha, men Stortinget bør bevilge tilstrekkelig ramme utfra at de ser at rammen har vært for liten i årevis, med avkortning på mer enn 20%.
- Mer rettferdig refusjon av innbetalt moms.
- Vi synes at det er uheldig at vi ikke får trukket fra mva på nybygg, påbygg og ombygg.
- Det er en del finurligheter i momsordningen som virker litt overdrevet på oss små frivillige organisasjonene.
- Den er tungvint og byråkratisk. Vi er dog glade for at vi får kompensasjon.
- Målet må være ingen avkortning!
- veldig fin ordning. skulle vært større sum i potten siden Ca. 50% dekning.
- Kunde ha vært enklare
- En god ordning som når helt ned på grassroten. Derfor er det så viktig at vi får krone for krone tilbake.
- Kunne godt vært større forutsigbarhet i hva man kunne forvente å få igjen. Samtidig som det burde vært full momsrefusjon til frivillige organisasjoner.
- Det er synd at staten skal gjøre profitt på veldedig arbeid.
- Bør komme en avklaring på hva som menes med “vesentlig” i forhold til andel frivillighet som andel av tiltaket i forhold til å få kompensasjon. Her er det mye usikkerhet ute og går i forhold til å kunne søke det man har krav på
- At man ikke skiller på kommersiell utleie av for eksempel klubbhus og fremleie til egne organisasjoner.
- Grei ordning. Men blir dyrt med revisorrapport.
- Det er vanskelig å forstå matematikken i utregningen.
- Avkortningen øker for hvert år. Det må bevilges mer penger til ordningen.
- Synes det er en ordning som fungerer godt.
- Det er bedre med momskompensasjonsordning enn å ikke få noe, men synes vi burde ha generelt momsfratak.
- At den burde fullfinansieres
- Den er veldig viktig for de den er aktuell for, og vi må fortsette å jobbe sammen for full momskompensasjon
- En god ordning som kan bli bedre
- Unødvendig byråkratisk
- Ønsker full kompensasjon på lik linje med kommune fritak synes det er forunderlig at det er forskjell. Må være en enkel ordning slik at revisjonskostnader ikke spiser opp så mye av det vi får tildelt. utfordring også med at vi ikke får tilbakemelding før november da året nesten er slutt.
- Den er viktig for oss, utgjør kompensasjon for faktiske utgifter. Rammene er små nok som de er, og vi som mange andre må jakte prosjekter for å supere drift og ikke minst for å utvikle oss.
- Våre kostnader er overveiende lønnskostnader og vi vil derfor tape mye penger på en ordning hvor man fikk 20% mva kompensasjon av kun kostnader exkl. lønn
- Vi venter i spenning på om regjeringen endelig vil innfri løftene om full kompensasjon eller ikke i budsjette for 2018 (men opplever vel at sjansene for dette er omtrent like store som snøvær i juli).
- Som studieforbund er vi egentlig ekskludert fra ordningen. Vår søknad gjelder en spesifikk avdeling, et eget tiltak, som vi er vertsorganisasjon for og ikke vår hovedvirksomhet. Her tror vi det er på tide med en omkamp!

- Samtlige burde få 100%
- Avkortningen er for stor!
- God ordning som treffer godt innenfor vår sektor. Søknadsprosessen oppleves som enkel og ubyråkratisk fra våre underledd
- Bedre enn ikke noe men mener vi burde fått fradrag for all moms
- Vi ønsker full kompensasjon. Administrasjonsprosenten bør vurderes å økes til 2%
- Totalt beløp til fordeling må økes mer enn alminnelig prisstigning
- En positiv ordning. Viktig at refusjonsnivået opprettholdes og økes.
- MVA utgifter i forbindelse med renovering av utleiebolig mm burde kunne tas søknaden. For mange organisasjoner er inntekter fra utleie vesentlig for å kunne drifte.
- Den er etter hvert blitt unødvendig krevende med spesifikke beskrivelser av hvordan ulike kostnader og forhold skal håndteres.
- Fortsett det gode arbeidet med å styrke denne ordningen, den er livsviktig for mange organisasjoner som faller utenfor nesten all annen statlig støtte.
- Den er jo positiv i utgangspunktet, men bare de store organisasjonene tjener på den.
- Avkortningen er vilkårlig og ikke ønskelig. Gjør det vanskeligere å planlegge når man ikke vet hvor mye som blir refundert før lenge etterpå.
- Gjennom forenklet modell kan vi ta med alle våre underledd uansett totale driftskostnader, noe som er positivt for vår organisasjon.
- Ikke kall det momskompensasjon! Det er langt fra full kompensasjon av 25% moms til det vi i praksis får: cvsl 4%!
- En veldig viktig ordning for det frivillige musikk- og kulturlivet, både nasjonalt, regionalt og lokalt.
- Vi synes det er uheldig at sentrale medlemsorganisasjoner som vi er, enten må søke som sentrallledd for alle eller for ingen (og da som enkeltstående). De av våre medlemmer som har brukt ordningen og søkt på egen vegne, ønsker å fortsette med dette. De fleste ønsket ikke at vi skulle søke som sentrallledd (noen ville melde seg ut om vi gjorde det). Men på den andre siden, er det mange små da som faller utenfor. Det burde vært en grense eller et valg, slik at en kan velge om en ønsker å søke selvstendig eller via sentrallledd. For store frivillige organisasjoner det bare en omveg å gi via en sentral organisasjon. De har gjerne ressurser nok og ønsker å gjøre dette selv.
- Den er gull verdt, og det er nesten så man ikke berges uten. Manglende søknad i år er derfor tungt å håndtere.
- God ordning, som må styrkes slik at vi oppnår full kompensasjon uten avkortning.
- Vi venter på 100% kompensasjon!
- Tildelingen over statsbudsjettet må økes, slik at godkjente søknader unngår avkortning.
- Et godt bidrag til økonomien i organisasjonen.
- Er en veldig enkel søknadsprosess og håper man ivaretar forenklet søknad for store organisasjoner
- Bør inkludere studieforbund som fyller kravene
- Mener det er feil st studieforbundene faller utenfor. Vi er ikke midre frivillige enn andre organisasjoner
- Håpet er å få 100% refusjon.
- Har ikke helt skjønt det med kompensasjon i prosent. Hvorfor ikke få en kompensasjon etter hva som er reelt sett innbetalt i moms!
- Det er en fantastisk ordning som gjør det mulig å gjennomføre flere aktiviteter i løpet av et år
- Den må fullfinansieres, krone for krone!
- Forenklet søknad er relativt enkelt. Alt annet enn 100% kompensasjon blir veldig galt!
- Den fremstår lite forutsigbar. Det kunne også være en automatikk i at frivillige organisasjoner fikk mva-kompensasjon, og at stiftelses- og lotteritilsynet sendte ut en påminnelse om innsending av regnskap evt. et superenkelt søknadsskjema. (Dette er kanskje spesielt viktig for mindre organisasjoner.)

**FRIVILLIGHET
NORGE**

www.frivillighetnorge.no
Frivillighet Norge | Øvre Slottsgate 2B, 0157 Oslo
tel. 21 56 76 50 | twitter: @frivillighet